

Заєць К. В.

старший викладач

кафедри безпеки та правоохоронної діяльності,

Західноукраїнський національний університет

Секела В. В.

студентка ПД-13

юридичного факультету,

Західноукраїнський національний університет

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ У СФЕРІ ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВОСУДДЯ

Інтенсивний розвиток інформаційно-комунікаційних технологій та процеси цифровізації суспільства істотно впливають на функціонування судової системи й сприяють зміні традиційних підходів до здійснення правосуддя. В умовах воєнного стану та реалізації євроінтеграційного курсу України особливої значущості набувають питання вдосконалення інформаційного забезпечення судочинства, що не лише спрощує здійснення правосуддя, а й забезпечує ефективну реалізацію права на доступ до суду, зокрема, в умовах воєнного стану. Сучасний етап розвитку правосуддя характеризується активним впровадженням цифрових технологій, автоматизацією судових процедур, розвитком електронного правосуддя та використанням можливостей штучного інтелекту.

Одним із провідних напрямів модернізації правосуддя є використання технологій штучного інтелекту. Алгоритми машинного навчання забезпечують автоматизацію процесів виконання стандартних завдань, здійснення швидкого аналізу об'ємних інформаційних масивів та підвищення ефективності діяльності судових органів [1]. Важливого значення набуває також застосування «предиктивної аналітики» для

визначення результату вирішення судового спору і виявлення різноманітності судової практики [2].

Вагомим етапом цифрової трансформації судової системи стало впровадження Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи, а також функціонування підсистем «Електронний суд» та «Електронний кабінет» [3]. Завдяки цим інструментам учасники судового процесу можуть подавати процесуальні документи в електронному форматі, отримувати онлайн процесуальні повідомлення та дистанційно брати участь у судових засіданнях, що особливо важливо на час війни. Як зазначили Д. Р. Хілобок, Середницька І. А., «цифровізація правосуддя стала достатньо актуальною ще за часів COVID-19» [4]. В умовах воєнного стану особливої актуальності набуло використання підсистеми відеоконференцзв'язку ЄСІТС, що спрямовано на дотримання строків здійснення правосуддя і забезпечення доступу до суду незалежно від місця перебування учасників процесу. Проведення засідань у дистанційному режимі є найбільш доцільним із погляду безпеки та оперативності розгляду справ [5], що має істотне значення для усіх учасників судових справ.

Важливу роль у розвитку інформаційного забезпечення правосуддя відіграє Legal Tech, що охоплює застосування сучасних цифрових технологій у юридичній діяльності [6]. В Україні активно розвиваються сервіси, спрямовані на те, щоб пошук та судової практики був повністю автоматизований, що є гарантією прозорості судочинства, за умови добросовісного використання. Застосування інструментів цифровізації сприяє підвищенню доступності правосуддя та спрощує взаємодію громадян із судовою системою.

Суттєвим напрямом модернізації судочинства є також адаптація національної судової системи до європейських стандартів та імплементація практики Європейського суду з прав людини в українське законодавство. Використання цифрових технологій для аналізу рішень ЄСПЛ і обробки

даних із системи HUDOC підвищує ефективність застосування міжнародних стандартів у національному судочинстві [7]. Особливого значення це набуває під час документування та розслідування воєнних злочинів, адже часто вони стають предметом розгляду у міжнародних судах.

Розвиток електронного правосуддя зумовлює необхідність чіткого розмежування понять «електронне правосуддя», «електронне судочинство» та «електронний суд». Науковці зазначають, що електронне судочинство є складовою електронного правосуддя, тоді як система «Електронний суд» виступає технічним механізмом реалізації відповідних процесів [8]. З'ясування аспектів даних дефініцій в науковій сфері з подальшим нормативним закріпленням цих понять має визначальне значення для ефективного нормативно-правового регулювання та усунення правових колізій.

Важливим кроком у напрямі цифровізації судочинства стало ухвалення Закону України від 29 червня 2023 року «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обов'язкової реєстрації та використання електронних кабінетів в Єдиній судовій інформаційно-телекомунікаційній системі або її окремії підсистемі (модулі), що забезпечує обмін документами» [9]. Запровадження обов'язкового використання електронних кабінетів для окремих категорій учасників процесу сприяє оптимізації документообігу, підвищенню ефективності комунікації та прискоренню судових процедур. У той же час обов'язковий характер такого використання може привести до певних ризиків у сфері здійснення судочинства, і зумовлює необхідність передбачити альтернативні способи здійснення учасниками судового процесу своїх прав та обов'язків.

Разом із позитивними змінами розвиток інформаційного забезпечення правосуддя супроводжується низкою проблем, серед яких технічна неготовність окремих учасників процесу, недостатній рівень цифрової грамотності та кібергігієни, кадровий дефіцит, а також потреба в

належному забезпеченні кібербезпеки та захисту персональних даних. Зростання обсягів цифрової інформації потребує створення ефективних механізмів захисту судових інформаційних ресурсів та адаптації до сучасних кіберзагроз [10].

Таким чином, інформаційне забезпечення здійснення правосуддя в Україні перебуває на етапі активної трансформації. Упровадження сучасних цифрових технологій, розвиток електронного судочинства та використання інструментів штучного інтелекту створюють передумови для підвищення ефективності, відкритості та доступності правосуддя. Подальша модернізація судової системи має здійснюватися з дотриманням принципів верховенства права, забезпечення прав людини та відповідності європейським стандартам судочинства.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Alghazzawi D., Vamasag O., Albeshri A., Sana I., Ullah H., Asghar M. Z. Efficient Prediction of Court Judgments Using an LSTM+CNN Neural Network Model with an Optimal Feature Set. *Mathematics*. 2022. Vol. 10. P. 683.

2. Колесніков А. П. Новітні тенденції інформаційного забезпечення здійснення правосуддя. *Наукові заходи Юридичного факультету Західноукраїнського національного університету*. 2025. С. 20-23. URL: <https://confuf.wunu.edu.ua/index.php/confuf/article/download/1668/1645/1714>

3. Колесніков А. П. Особливості запровадження та взаємодії модулів єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи. *Вісник Луганського навчально-наукового інституту імені Е. О. Дідоренка*. 2024. Вип. 2 (106), ч. 1. С. 71–81.

4. Хілобок, Д. Р., Середницьк І. А. Деякі питання розвитку цифровізація правосуддя в умовах правового режиму воєнного стану в Україні. *Сучасна*

- українська держава: вектори розвитку та шляхи мобілізації ресурсів. 2024.
URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/19672>
5. Капліна Г. Проблеми розвитку електронного правосуддя у сучасних умовах. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*. 2023. № 2 (46). С. 124–134. URL: <https://journals.snu.edu.ua/index.php/app/article/view/727/691> (дата звернення: 26.05.2026).
6. Колесніков А. П. Legal Tech в Україні в умовах глобальної диджиталізації. *Наукові записки. Серія: Право*. 2024. Вип. 16. С. 98–102.
7. Teremetskyi V., Kovalchuk O., Kolesnikov A., Bogdanov R., Korniienko M., Dir I. Improving the Information and Legal Support of the Judicial System of Ukraine: Experience of the European Court of Human Rights. *Journal of Ecohumanism*. 2024. Vol. 3, No. 3. P. 61–74. DOI: <https://doi.org/10.62754/joe.v3i3.3349>
8. Зубашков М. Проблема співвідношення понять «електронне правосуддя», «електронне судочинство» та «електронний суд» в цивільному процесі України. *Нове українське право*. 2024. № 3. С. 165–172. DOI: <https://doi.org/10.51989/NUL.2024.3.21>.
9. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обов'язкової реєстрації та використання електронних кабінетів в Єдиній судовій інформаційно-телекомунікаційній системі або її окремій підсистемі (модулі), що забезпечує обмін документами: Закон України від 29 червня 2023 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2023. № 81. Ст. 297. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3200-20#Text> (дата звернення: 26.05.2026).
10. Aristovnik A., Kovač P., Murko E., Ravšelj D., Umek L., Bohatá M., Hirsch B., Schäfer F.-S., Tomažević N. The Use of ICT by Local General Administrative Authorities during COVID-19 for a Sustainable Future: Comparing Five European Countries. *Sustainability*. 2021. Vol. 13. P. 11765.